

EIROPAS INOVĀCIJU UN TEHNOLOĢIJU INSTITŪTS (EIT)

LATVIJAS DALĪBAS APKOPOJUMS

Janvāris
2026

Sagatavots:

Latvijas Zinātnes
padomes

Apvārsnis Eiropa
Nacionālais
kontaktpunkts

Pārskata autors:

Marija Plotniece

KOPSAVILKUMS

Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūts (EIT) ir viens no centrālajiem Eiropas Savienības instrumentiem inovāciju, uzņēmējdarbības un zināšanu pārneses veicināšanai. Tas darbojas, apvienojot augstāko izglītību, pētniecību un uzņēmējdarbību vienotā zināšanu trijstūra pieejā, izmantojot tematiskas Zināšanu un inovāciju kopienas (Knowledge and Innovation Communities – KIC). Šis ziņojums sniedz visaptverošu publisku pārskatu par Latvijas dalību EIT aktivitātēs “Apvārsnis Eiropa” ietvarprogrammā laika posmā no 2021. līdz 2025. gadam, vienlaikus analizējot izmaiņas un tendences salīdzinājumā ar iepriekšējo Eiropas Savienības pētniecības un inovāciju ietvarprogrammas periodu (2014–2020).

Latvija ir EIT Reģionālās inovācijas shēmas (EIT RIS) dalībvalsts, kas saskaņā ar Eiropas Inovācijas rezultātu tablo (European Innovation Scoreboard) tiek klasificēta kā mērena inovatore. Šis statuss nosaka mērķētu EIT atbalstu inovāciju kapacitātes stiprināšanai, plašākai dalībai EIT kopienā un ciešākai sasaistei starp izglītību, pētniecību un uzņēmējdarbību. EIT RIS ietvaros Latvijai ir pieejami īpaši pielāgoti instrumenti izglītības programmu attīstībai, uzņēmējdarbības atbalstam, jaunuzņēmumu izaugsmei un inovāciju komercializācijai.

Analizētais periods (2021–2025) uzrāda pozitīvu attīstības dinamiku Latvijas dalībā EIT. Saskaņā ar EIT grantu datiem (Actual EU Contribution), EIT grantu finansējums Latvijā ir audzis no 915 204 EUR 2021. gadā līdz 1 418 036 EUR 2024. gadā (par 250 310 EUR vairāk nekā 2022. gadā). Dati par periodu no 2023. līdz 2025. gadam ir iegūti 15.01.2026. un var tikt precizēti. Šī izaugsme norāda uz pieaugošu Latvijas organizāciju spēju piesaistīt EIT finansējumu, kā arī uz EIT atbalsta instrumentu pieaugošo atpazīstamību nacionālajā inovāciju ekosistēmā.

Vienlaikus finansējuma struktūras analīze rāda, ka EIT atbalsts Latvijā galvenokārt koncentrējas augstākās izglītības un uzņēmējdarbības atbalsta aktivitātēs. Nozīmīga daļa finansējuma ir novirzīta izglītības programmām, profesionālajai apmācībai un uzņēmējdarbības kapacitātes stiprināšanai, īpaši mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) segmentā. Tas ir pozitīvs signāls ilgtermiņa cilvēkkapitāla attīstībai, taču vienlaikus atklāj nepilnīgi izmantotu potenciālu inovāciju komercializācijas un augstas tehnoloģiskās gatavības (TRL 6–9) projektu jomā. Vienlaikus zemāka EIT inovāciju atbalsta izmantošana var būt daļēji skaidrojama ar tehnoloģisko gatavību - daudzām tehnoloģijām Latvijā ir grūtības pārvarēt TRL 4–5 līmeni, tādējādi tās nerasniedz stadiju, kur iespējams pieteikties uz EIT atbalstu TRL 6–9 posmā. Papildu šķērslis ir nepieciešamais līdzfinansējums (līdz 30 %), kas rada ierobežojumus iesaistei, gan akadēmiskajām institūcijām, gan MVU.

No tematiskā skatupunkta EIT finansējums Latvijā visaktīvāk tiek piesaistīts EIT Urban Mobility, EIT Health un EIT Food ietvaros. Šīs jomas ir cieši saistītas ar Latvijas viedās specializācijas stratēģijas (RIS3) prioritātēm un atspoguļo gan akadēmiskās, gan uzņēmējdarbības intereses. EIT RawMaterials aktivitātes Latvijā ir mazāk apjomīgas, taču 2017–2024 periodā tās ietvaros atbalstīti 23 jaunuzņēmumi un tirgū laista 1 inovācija. Tajā pašā laikā citu EIT kopienu, piemēram, EIT Digital un EIT Climate-KIC potenciāls Latvijā joprojām nav pilnībā izmantots, īpaši attiecībā uz inovāciju ieviešanu tirgū un starptautisku mērogošanu. Salīdzinoši zemāka aktivitāte EIT Digital, Climate-KIC un InnoEnergy programmās daļēji skaidrojama ar šo kopienu pāreju uz pašfinansēšanas modeli. Programmās vairs netiek nodrošināts tiešs EIT finansējums dalībniekiem, līdz ar to dalībai nepieciešams nacionālais vai industrijas līdzfinansējums. Vienlaikus novērojama lielāka iesaiste EIT Urban Mobility programmās, kas ir viens no jaunākajiem KIC un piedāvā elastīgākus iesaistes mehānismus.

Salīdzinājums ar periodu no 2014. līdz 2020. gadam parāda kvalitatīvas izmaiņas Latvijas dalības raksturā. Iepriekšējā periodā dalība EIT aktivitātēs bija fragmentētāka, ar ierobežotāku organizāciju loku un mazāku uzsvaru uz sistēmisku inovāciju ekosistēmas attīstību. “Apvārsnis Eiropa” ietvarā EIT piedāvātie instrumenti ir kļuvuši strukturētāki, mērķtiecīgāki un ciešāk sasaistīti ar uzņēmējdarbības vajadzībām, kas rada labvēlīgākus priekšnosacījumus ilgtermiņa ietekmei.

Reģionālajā kontekstā Latvijas sniegums EIT ietvaros ir vidējs, salīdzinot ar Baltijas kaimiņvalstīm. Igaunija demonstrē augstāku inovāciju atdevi uz piesaistītā finansējuma vienību, savukārt Lietuva uzrāda līdzsvarotāku rezultātu sadalījumu starp izglītību, uzņēmējdarbību un inovācijām. Latvijas rezultāti liecina par stabilu pamatu, taču arī par nepieciešamību mērķtiecīgāk stiprināt inovāciju iznākumus, īpaši jaunu produktu, pakalpojumu un tehnoloģiju ieviešanu tirgū.

Ziņojuma secinājumi norāda, ka EIT ir būtisks instruments Latvijas inovāciju ekosistēmas attīstībai, taču tā pilna potenciāla izmantošanai nepieciešama ciešāka koordinācija starp EIT Community Hub Latvia, nacionālajiem politikas instrumentiem, augstākās izglītības iestādēm un uzņēmējdarbības sektoru. Nākamajā plānošanas periodā īpaša uzmanība jāpievērš inovāciju komercializācijai, starptautiskai sadarbībai un talantu noturēšanai, lai EIT atbalsts sniegtu maksimālu ilgtermiņa pievienoto vērtību Latvijas ekonomikai un sabiedrībai. Zemāka EIT inovāciju atbalsta izmantošana Latvijā daļēji skaidrojama ar tehnoloģisko gatavību. Daudzām tehnoloģijām Latvijā ir grūtības pārvarēt TRL 4–5 līmeni, tādējādi nerasniedzot stadiju, kur iespējams pieteikties EIT atbalstam TRL 6–9 posmā. Papildus būtisks šķērslis ir nepieciešamais līdzfinansējums (līdz 30 %), kas ierobežo iesaisti gan akadēmiskajām institūcijām, gan MVU, īpaši augsta riska tehnoloģiju attīstības posmos.

EIT ekosistēmas brieduma pieaugums Latvijā 2025. gadā atspoguļojas gan pieaugošā nacionālā līmeņa iesaistē un redzamībā, tostarp EIT National Day 2025, kas norisinājās Rīgas Tehniskajā universitātē, gan arī institucionālās kapacitātes stiprināšanā. To papildina Latvijas iesaiste “Apvārsnis Eiropa” projektā EIT-BEST (GA 101234240), kas kopš 2025. gada oktobra atbalsta EIT Nacionālo kontaktpunktu tīkla kompetenču attīstību, sadarbību ar EIT kopienām un harmonizētu atbalsta pakalpojumu nodrošināšanu. EIT Latvijā netiek skatīts tikai kā finansēšanas mehānisms. Tas darbojas kā Eiropas inovāciju ekosistēmas katalizators, kas palīdz tehnoloģijām sasniegt tirgu, nodrošina starptautiskus kontaktus un attīsta uzņēmējspējas. Šobrīd EIT ir viens no plašāk izmantotajiem “Apvārsnis Eiropa” instrumentiem Latvijā.

Rīgas Tehniskā universitāte (2025). *EIT National Day 2025 brings together Latvia's innovators.*

IEVADS UN METODOLOĢIJA

Ziņojuma mērķis un tvērums

Šī ziņojuma mērķis ir sniegt strukturētu, datus balstītu un sabiedrībai saprotamu pārskatu par Latvijas dalību Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta (EIT) aktivitātēs, īpašu uzmanību pievēršot “Apvārsnis Eiropa” ietvarprogrammas periodam no 2021. līdz 2025. gadam. Ziņojums ir izstrādāts kā publisks valsts līmeņa analītisks dokuments, kura mērķauditorija ir plaša – politikas veidotāji, inovāciju ekosistēmas dalībnieki, akadēmiskās institūcijas, uzņēmējdarbības pārstāvji, kā arī sabiedrība kopumā.

Ziņojums vienlaikus kalpo kā:

- informatīvs pārskats par EIT lomu un darbības mehānismiem;
- analītisks izvērtējums par Latvijas līdzšinējo sniegumu;
- pamats secinājumiem un ieteikumiem turpmākai rīcībai.

Īpaša uzmanība ziņojumā pievērsta salīdzinājumam starp diviem ES plānošanas periodiem – 2014–2020 un 2021–2025 –, lai identificētu gan strukturālās izmaiņas EIT pieejā, gan Latvijas dalības attīstības tendences ilgākā laika griezumā.

Ziņojuma pieeja un analītiskais ietvars

Ziņojuma izstrādē izmantota kombinēta kvantitatīvā un kvalitatīvā analīze. Kvantitatīvā analīze balstīta uz pieejamajiem statistiskās datiem par finansējumu, dalību EIT aktivitātēs, atbalstīto organizāciju un projektu skaitu, kā arī galvenajiem rezultātu rādītājiem (KPI). Savukārt kvalitatīvā analīze ietver šo datu interpretāciju Latvijas inovāciju ekosistēmas kontekstā, kā arī salīdzinājumu ar reģionālajām tendencēm Baltijas valstīs.

Analīze strukturēta vairākos līmeņos:

- institucionālais līmenis (EIT loma ES inovāciju politikā);
- nacionālais līmenis (Latvijas dalība un sniegums);
- tematiskais līmenis (EIT Zināšanu un inovāciju kopienas);
- rezultātu līmenis (izglītība, uzņēmējdarbība, inovācijas);
- salīdzinošais līmenis (Baltijas valstu perspektīva).

Šāda pieeja ļauj ne tikai aprakstīt faktus, bet arī izprast to nozīmi Latvijas ilgtermiņa inovāciju attīstībai.

Ziņojuma sagatavošanā izmantoti šādi galvenie datu un informācijas avoti:

- EIT Country Factsheet 2024 (Latvija) – oficiāls EIT apkopojums par finansējumu, dalībniekiem un galvenajiem rezultātiem;
- EIT KPI un rezultātu dati (2017–2024) – kvantitatīvi rādītāji par EIT atbalsta ietekmi;
- Eiropas Komisijas eGrants Data – dati par piešķirto finansējumu un projektu dalībniekiem;
- EIT Community Hub Latvia prezentācijas un stratēģiskie dokumenti, tostarp Stratēģiskais plāns 2025–2028;
- “Apvārsnis Eiropa” un iepriekšējās ietvarprogrammas (Apvārsnis 2020) publiskie politikas un ieviešanas dokumenti;
- Eiropas Inovācijas rezultātu tablo (European Innovation Scoreboard) – Latvijas inovāciju snieguma konteksta izvērtēšanai.

“EIT Community results by country” dati (piem., 8,1 milj. EUR Latvijai 2021–2024) seko “Apvārsnis Eiropa” Daudz gadu finanšu shēmas (MFF) laika posmam. Savukārt “EIT Country Factsheets 2024” (piem., 3,3 milj. EUR 2023–2025) balstās uz EIT Zināšanu un inovāciju kopienas (KIC) biznesa plānošanas ciklu.

Grantu dati ir pieejami no 2014. gada. Rezultātu (results) datu sērija valstu griezumā sākas no 2017. gada, savukārt daļa KPI ir ieviesti tikai “Apvārsnis Eiropa” periodā, tāpēc tiem dati pieejami no 2021. gada.

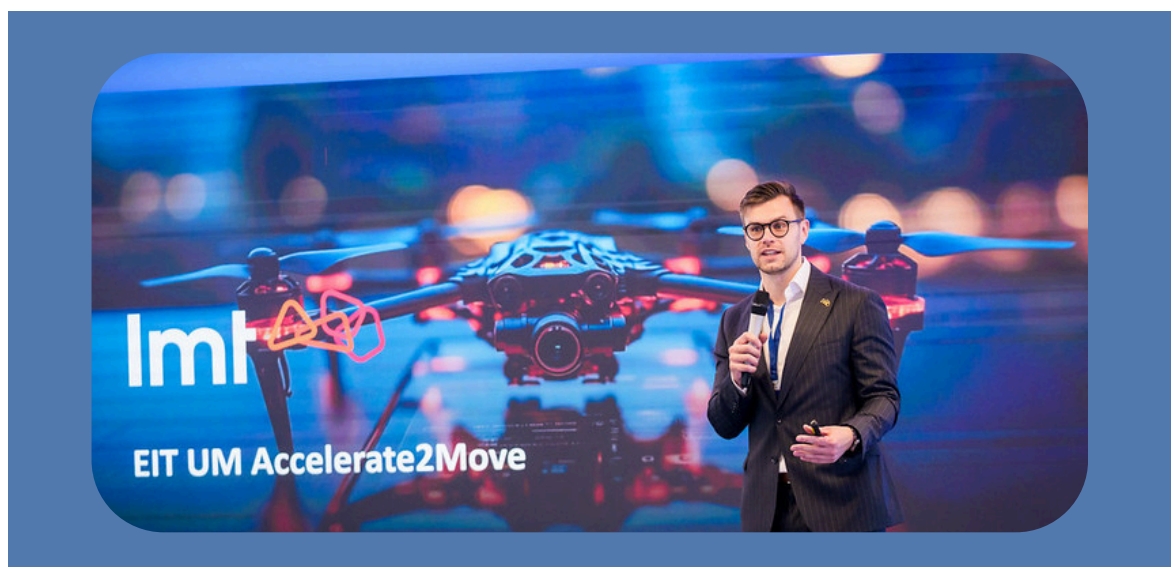
Datu interpretācijas ierobežojumi

Izvērtējot EIT datus, ir būtiski ņemt vērā vairākus metodoloģiskus ierobežojumus. Pirmkārt, ne visas EIT aktivitātes ir tieši saistītas ar finansējuma piešķiršanu. Daļa organizāciju piedalās EIT programmās bez tieša grantu saņemšanas, piemēram, izmantojot izglītības, mentoringa vai tīklu veidošanas iespējas. Šādi ieguvumi ir būtiski, taču kvantitatīvi grūtāk izmērāmi.

Otrkārt, daļa rādītāju, īpaši attiecībā uz 2025. gadu, vēl ir provizorisks un var tikt precizēti līdz finansēšanas cikla noslēgumam.

EIROPAS INOVĀCIJU UN TEHNOLOGIJU INSTITŪTA LOMA EIROPAS SAVIENĪBAS INOVĀCIJU POLITIKĀ

EIT kā ES inovāciju politikas instruments

Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūts (EIT) ir izveidots kā stratēģisks Eiropas Savienības instruments ar mērķi stiprināt Eiropas spēju radīt, attīstīt un komercializēt inovācijas globālā mērogā. Atšķirībā no tradicionālajiem pētniecības finansēšanas instrumentiem, EIT uzsvars nav tikai uz zinātnisko izcilību vai tehnoloģisko attīstību, bet gan uz pilna inovāciju cikla nodrošināšanu – no izglītības un ideju radīšanas līdz ieviešanai tirgū un uzņēmumu izaugsmei.

EIT ir cieši integrēts ES inovāciju politikas ietvarā un darbojas kā papildinošs mehānisms citām programmām, tostarp “Apvārsnis Eiropa”. Kamēr “Apvārsnis Eiropa” fokusējas uz pētniecību, tehnoloģiju attīstību un zināšanu radīšanu, EIT mērķtiecīgi risina vienu no Eiropas strukturālajām problēmām – inovāciju nepietiekamu nonākšanu tirgū un ierobežotu sadarbību starp akadēmisko vidi un uzņēmējdarbību.

Šādā kontekstā EIT kalpo kā tilts starp zinātni un ekonomiku, veicinot uzņēmējdarbības domāšanas integrāciju izglītībā un pētniecībā, kā arī sniedzot praktisku atbalstu jaunu uzņēmumu un inovāciju attīstībai.

Zināšanu trijstūra pieeja

EIT darbības pamatā ir zināšanu trijstūra (knowledge triangle) koncepcija, kas apvieno trīs galvenos inovāciju ekosistēmas elementus:

- augstāko izglītību;
- pētniecību;
- uzņēmējdarbību.

Šī pieeja balstās uz pieņēmumu, ka ilgtspējīga inovācija rodas nevis izolētos sektoros, bet gan ciešā sadarbībā starp dažādiem dalībniekiem. EIT aktīvi veicina šo sadarbību, integrējot uzņēmējdarbības komponenti akadēmiskajās programmās, nodrošinot piekļuvi mentoringam, tirgus validācijai un investīcijām, kā arī atbalstot inovāciju komercializācijas projektus.

Latvijas kontekstā zināšanu trijstūra pieeja ir īpaši nozīmīga, ņemot vērā:

- salīdzinoši nelielo privātā sektora investīciju apjomu pētniecībā un attīstībā;
- nepieciešamību stiprināt tehnoloģiju pārnesei no universitātēm uz uzņēmējdarbību;
- vajadzību veidot starptautiski konkurētspējīgus inovāciju uzņēmumus.

EIT piedāvātie instrumenti sniedz praktisku ietvaru šo izaicinājumu risināšanai.

Zināšanu un inovāciju kopienas (KIC)

EIT īsteno savu misiju, balstoties uz tematiskām Zināšanu un inovāciju kopienām (Knowledge and Innovation Communities – KIC). Katra KIC koncentrējas uz konkrētu globālu vai sabiedrībai nozīmīgu izaicinājumu, piemēram, klimata pārmaiņām, veselību, digitalizāciju vai ilgtspējīgu mobilitāti.

KIC apvieno universitātes, pētniecības institūtus, uzņēmumus, publiskās iestādes un citus inovāciju ekosistēmas dalībniekus ilgtermiņa partnerībās.

Šāda struktūra ļauj:

- veidot stabilus sadarbības tīklus;
- nodrošināt zināšanu apmaiņu;
- koncentrēt resursus prioritārajās jomās;
- sasniegt mērogojamus rezultātus.

Latvijas dalība KIC aktivitātēs nodrošina piekļuvi šiem starptautiskajiem tīkliem, kas ir īpaši būtiski valstīm ar mazāku iekšējo tirgu un ierobežotu vietējo inovāciju kritisko masu.

EIT Reģionālās inovācijas shēma (EIT RIS)

EIT Reģionālās inovācijas shēma (EIT RIS) ir izveidota, lai mazinātu inovāciju plaisu Eiropā un stiprinātu inovāciju kapacitāti valstīs ar mērenu vai zemu inovāciju sniegumu.

Latvijas kā EIT RIS valsts statuss nozīmē mērķētu atbalstu un pielāgotus instrumentus, kas vērsti uz:

- jaunu dalībnieku piesaisti EIT kopienai;
- inovāciju kapacitātes celšanu;
- izglītības un uzņēmējdarbības sasaisti;
- sinerģiju veidošanu ar nacionālajām un reģionālajām stratēģijām, tostarp RIS3.

EIT RIS ietvaros būtiska loma ir vietējiem EIT Community Hub un RIS Hub, kas darbojas kā kontaktpunkts starp nacionālo ekosistēmu un EIT līmeņa aktivitātēm.

Šī decentralizētā pieeja ļauj labāk pielāgot EIT instrumentus vietējām vajadzībām un palielina to efektivitāti.

EIT pievienotā vērtība Latvijai

Latvijas skatījumā EIT pievienotā vērtība izpaužas vairākos līmeņos. Pirmkārt, EIT nodrošina piekļuvi starptautiskiem tīkliem, kas ļauj Latvijas organizācijām sadarboties ar vadošajiem Eiropas inovāciju centriem.

Otrkārt, EIT veicina uzņēmējdarbības domāšanas integrāciju izglītībā un pētniecībā, kas ilgtermiņā uzlabo inovāciju kvalitāti un tirgus orientāciju.

Treškārt, EIT piedāvā instrumentus, kas īpaši piemēroti inovāciju komercializācijas posmam, kur tradicionālie pētniecības granti bieži vien nav pietiekami. Šī pieeja ir īpaši nozīmīga Latvijas kontekstā, kur inovāciju finansēšanas ekosistēma vēl attīstās un privātā kapitāla pieejamība agrīnās stadijās ir ierobežota.

Kopumā EIT loma ES inovāciju politikā un Latvijas dalībā šajā sistēmā ir vērtējama kā stratēģiski nozīmīga, radot pamatu turpmākai inovāciju kapacitātes stiprināšanai un konkurētspējas pieaugumam.

LATVIJAS INOVĀCIJU KONTEKSTS UN EIT NOZĪME NACIONĀLAJĀ SISTĒMĀ

Latvijas inovāciju sniegums Eiropas Savienības kontekstā

Latvijas inovāciju sniegums Eiropas Savienības mērogā tradicionāli tiek raksturots kā mērens. Saskaņā ar Eiropas Inovācijas rezultātu tablo (European Innovation Scoreboard) Latvija vairāku gadu garumā tiek klasificēta kā mērena inovatore, atpaliekot no ES vidējā līmeņa tādos rādītājos kā privātā sektora ieguldījumi pētniecībā un attīstībā, patentu aktivitāte, kā arī jaunu produktu un pakalpojumu ieviešana tirgū.

Vienlaikus Latvijai ir vairākas strukturālas priekšrocības, tostarp:

- labi attīstīta augstākās izglītības un pētniecības infrastruktūra;
- salīdzinoši augsts digitālo prasmju līmenis sabiedrībā;
- aktīva jaunuzņēmumu vide noteiktās nišās (piemēram, IKT, viedā mobilitāte, biotehnoloģijas).

Šis kombinētais profils norāda, ka galvenais izaicinājums Latvijā nav zināšanu radīšana kā tāda, bet gan zināšanu pārnese un komercializācija, kā arī nepietiekama sasaite starp akadēmisko vidi un uzņēmējdarbību.

Nacionālie politikas ietvari un viedā specializācija (RIS3)

Latvijas inovāciju politika balstās uz viedās specializācijas stratēģiju (RIS3), kas nosaka prioritārās attīstības jomas ar augstu izaugsmes potenciālu. Šīs jomas ietver, cita starpā, bioekonomiku, viedos materiālus, informācijas un komunikācijas tehnoloģijas, viedo enerģētiku un mobilitāti.

EIT tematiskā struktūra lielā mērā pārklājas ar Latvijas RIS3 prioritātēm, kas rada labvēlīgus priekšnosacījumus sinerģijai starp Eiropas un nacionālajiem instrumentiem.

Tomēr praksē šī sinerģija ne vienmēr tiek pilnībā izmantota, jo:

- informācija par EIT iespējām ne vienmēr sasniedz visus potenciālos dalībniekus;
- nacionālie atbalsta instrumenti un EIT programmas ne vienmēr ir pietiekami koordinēti;
- trūkst ilgtermiņa stratēģiskas pieejas dalībai EIT aktivitātēs.

Šie faktori ierobežo EIT potenciālo ietekmi uz Latvijas inovāciju sistēmu.

Akadēmiskās un pētniecības vides loma

Augstākās izglītības iestādes un pētniecības organizācijas Latvijā ir galvenie inovāciju zināšanu radītāji. Universitātēm ir būtiska loma gan cilvēkkapitāla sagatavošanā, gan pētniecības rezultātu attīstībā. Tomēr tradicionāli akadēmiskā vide Latvijā ir bijusi vairāk orientēta uz zinātnisko izcilību, nevis uz komercializāciju un uzņēmējdarbību.

EIT piedāvātās izglītības programmas, uzņēmējdarbības treniņi un inovāciju projekti veicina uzņēmējdarbības kultūras stiprināšanu akadēmiskajā vidē, palīdzot pārvarēt šo strukturālo plaisu.

Latvijas augstskolu dalība EIT programmās rada iespēju:

- studentiem un pētniekiem iegūt praktiskas uzņēmējdarbības prasmes;
- attīstīt starptautiskus kontaktus;
- veidot jaunuzņēmumus, balstoties uz pētniecības rezultātiem.

Šī ietekme ir īpaši nozīmīga ilgtermiņā, jo veicina kultūras maiņu akadēmiskajā sektorā.

Uzņēmējdarbības un jaunuzņēmumu ekosistēma

Latvijas uzņēmējdarbības vide pēdējo gadu laikā ir kļuvusi dinamiskāka, īpaši jaunuzņēmumu segmentā. Tomēr jaunu uzņēmumu izaugsme bieži saskaras ar izaicinājumiem, kas saistīti ar:

- ierobežotu piekļuvi agrīnās stadijas finansējumam;
- starptautiskās pieredzes trūkumu;
- grūtībām sasniegt ārējos tirgus.

EIT uzņēmējdarbības atbalsta instrumenti, tostarp akselerācijas programmas, mentoringa tīkli un piekļuve investoriem, sniedz iespēju risināt šos izaicinājumus strukturētā un starptautiskā vidē. Latvijas uzņēmumu dalība EIT programmās palīdz ne tikai piesaistīt finansējumu, bet arī uzlabot uzņēmumu stratēģisko briedumu un konkurētspēju.

EIT kā sistēmisks katalizators Latvijā

Apvienojot izglītības, pētniecības un uzņēmējdarbības dimensijas, EIT Latvijā darbojas kā sistēmisks katalizators, kas spēj ietekmēt inovāciju ekosistēmu plašāk nekā atsevišķi projektu finansēšanas instrumenti. EIT pieeja veicina:

- ilgtermiņa sadarbības veidošanos starp dažādiem ekosistēmas dalībniekiem;
- starptautisku perspektīvu integrēšanu nacionālajā inovāciju politikā;
- inovāciju virzību no idejas līdz tirgum.

Tomēr, lai EIT ietekme Latvijā būtu maksimāla, nepieciešama mērķtiecīgāka dalības stratēģija, ciešāka koordinācija starp nacionālajiem un Eiropas instrumentiem, kā arī skaidra fokusēšanās uz jomām ar visaugstāko pievienoto vērtību.

LATVIJAS DALĪBA EIT 2014–2020: FINANSĒJUMS, STRUKTŪRA UN GALVENIE SECINĀJUMI

Latvijas dalība Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta (EIT) aktivitātēs 2014–2020 plānošanas periodā bija agrīnā attīstības stadijā un būtiski atšķīrās gan apjoma, gan struktūras ziņā no “Apvārsnis Eiropa” perioda (2021–2025).

Kopējais EIT finansējums Latvijā (2014–2020)

2014.- 2020.g.

6 361 312 EUR

2021.- 2025.g.

5 911 515 EUR

Laika posmā no 2014. līdz 2020. gadam EIT grantu finansējums Latvijā sasniedza 6 361 312 EUR. Salīdzinājumam, 2021–2025 periodā EIT grantu finansējums Latvijā sasniedza 5 911 515 EUR. *Dati par 2023–2025 gadu periodu ir iegūti 15.01.2026. un var tikt precizēti.*

Vidēji tas nozīmē: ~0,91 miljoni EUR gadā (2014–2020) salīdzinājumā ar ~1,18 miljoni EUR gadā (2021–2025).

Tematiskais sadalījums pa EIT kopienām

2014–2020 periodā Latvijas dalība EIT aktivitātēs bija koncentrēta ierobežotā skaitā EIT Zināšanu un inovāciju kopienu, galvenokārt:

EIT Climate-KIC || EIT Digital || atsevišķos gadījumos EIT InnoEnergy

Kā arī epizodiska iesaiste EIT RawMaterials aktivitātēs.

Dalība bija fragmentēta un balstījās uz individuālu organizāciju iniciatīvām, nevis uz nacionāli koordinētu pieeju. Atšķirībā no 2021–2025 perioda, EIT Urban Mobility, EIT Health un EIT Food Latvijas dalībai 2014–2020 periodā bija ierobežota vai epizodiska nozīme. Finansējuma koncentrācija vienā vai divās KIC rādīja augstu atkarību no atsevišķiem projektiem un ierobežoja EIT ietekmi uz plašāku inovāciju ekosistēmu.

Organizāciju tipi un dalībnieku profils

Latvijas dalībnieku struktūra EIT aktivitātēs 2014–2020 periodā bija izteikti akadēmiski orientēta. Lielākā daļa EIT finansējuma tika piesaistīta:

- augstākās izglītības iestādēm un pētniecības organizācijām;
- ar ierobežotu uzņēmumu un MVU iesaisti.

Uzņēmējdarbības sektora īpatsvars EIT projektos bija zems, un dalība bieži aprobežojās ar pilotaktivitātēm vai agrīnas stadijas inovāciju testēšanu.

- Salīdzinājumā ar 2021–2025 periodu, kur uzņēmumi veido aptuveni 36 % no EIT finansējuma Latvijā, 2014–2020 periodā uzņēmumu iesaiste bija strukturāli vājāka un mazāk sistemātiska.

Rezultāti un KPI (2014–2020)

EIT KPI sistēma 2014–2020 periodā vēl nebija pilnībā standartizēta, tomēr pieejamie dati liecina, ka:

1. jaunuzņēmumu skaits, kas tieši vai netieši saņēma EIT atbalstu Latvijā, bija ierobežots (viencipara līdz zemu divciparu līmenī);
2. tirgū laisto inovāciju skaits bija ļoti zems vai nulle vairākās nozarēs;
3. investīciju piesaiste EIT atbalstītajiem uzņēmumiem bija epizodiska un nebija sistemātiski uzskaitīta.

Tas kontrastē ar jaunākajiem pieejamajiem EIT rezultātu (results/KPI) datiem, kur 2017–2024 periodā Latvijā atbalstīti 202 unikāli jaunuzņēmumi un scale-up (kopā 243 atbalsta gadījumi), 2021–2024 periodā tirgū nonākušas 22 inovācijas, kā arī 2021–2024 periodā EIT atbalstītie uzņēmumi piesaistījuši 3 540 705 EUR investīcijās.

Galvenās mācības no 2014–2020 perioda

Kvantitatīvā analīze apstiprina, ka 2014–2020 perioda galvenās mācības ir strukturālas, nevis tikai operacionālas.

Pirmkārt, bez nacionālas koordinācijas un mērķēta atbalsta EIT instrumenti netiek pilnvērtīgi izmantoti.

Otrkārt, zems finansējuma līmenis un fragmentēta dalība ierobežo inovāciju pāreju uz tirgu.

Treškārt, uzņēmējdarbības dimensijas trūkums būtiski samazina EIT ekonomisko ietekmi.

Šīs mācības tieši ietekmēja Latvijas pieeju EIT “Apvārsnis Eiropa” periodā un skaidro būtiskās kvantitatīvās atšķirības starp 2014–2020 un 2021–2025 periodiem, kas detalizēti analizētas nākamajā nodaļā.

LATVIJAS DALĪBA EIT 2021–2025: FINANSĒJUMS, STRUKTŪRA UN AKTIVITĀTES

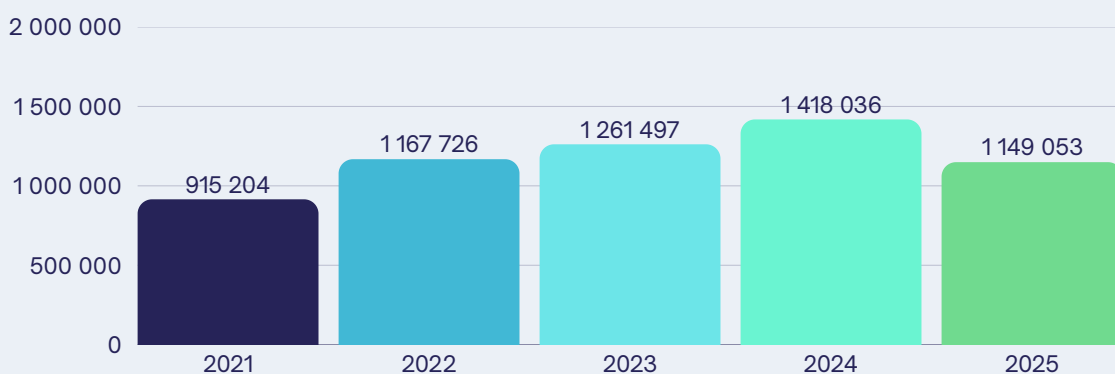
Latvijas dalība Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta (EIT) aktivitātēs “Apvārsnis Eiropa” ietvarprogrammā 2021–2025 periodā raksturojama ar būtisku kvantitatīvu un kvalitatīvu izaugsmi, salīdzinot ar iepriekšējo plānošanas periodu. Šajā laikā Latvijas organizāciju iesaiste EIT programmās ir kļuvusi strukturētāka, stabilāka un labāk integrēta nacionālajā inovāciju ekosistēmā.

Finansējuma dinamika

EIT grantu finansējums (Actual EU Contribution), kas piesaistīts Latvijā reģistrētām organizācijām, “Apvārsnis Eiropa” periodā ir audzis: 2021. gadā – 915 204 EUR, 2022. gadā – 1 167 726 EUR, 2023. gadā – 1 261 497 EUR, 2024. gadā – 1 418 036 EUR, bet 2025. gadā – 1 149 053 EUR. Dati par 2023–2025 gadu periodu ir iegūti 15.01.2026. un var tikt precizēti finansēšanas cikla noslēgumā.

EIT grantu finansējuma dinamika Latvijā “Apvārsnis Eiropa” periodā (2021–2025)

Finansējuma pieaugums atspoguļo gan EIT kopējā budžeta palielināšanos “Apvārsnis Eiropa” periodā, gan Latvijas organizāciju uzlaboto spēju identificēt un izmantot EIT piedāvātās iespējas, īpaši EIT Reģionālās inovācijas shēmas (EIT RIS) ietvaros. 2025. gada rādītāji šajā ziņojumā atspoguļo piesaistīto vai apstiprināto finansējumu un var tikt precizēti finansēšanas cikla noslēgumā.

Tematiskais sadalījums pa EIT Zināšanu un inovāciju kopienām

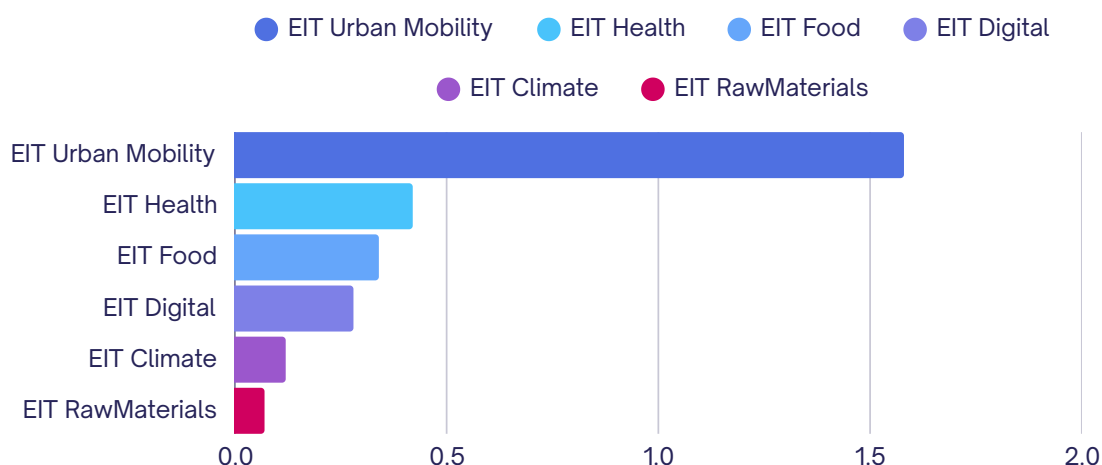
No tematiskā skatupunkta EIT finansējums Latvijā “Apvārsnis Eiropa” periodā ir koncentrēts ierobežotā skaitā Zināšanu un inovāciju kopienu. Lielākais finansējuma apjoms piesaistīts EIT Urban Mobility – 1,58 miljoni EUR, kas veido aptuveni 47 % no kopējā EIT finansējuma Latvijā. Tam seko EIT Health ar 0,42 miljoniem EUR (13 %) un EIT Food ar 0,34 miljoniem EUR (10 %).

Mazāks, bet nozīmīgs finansējums piesaistīts arī EIT Digital (0,28 miljoni EUR) un EIT Climate-KIC (0,12 miljoni EUR) ietvaros.

Šāda finansējuma struktūra atspoguļo Latvijas akadēmisko un uzņēmējdarbības kompetenču koncentrāciju jomās, kas cieši saistītas ar viedās specializācijas (RIS3) prioritātēm. Vienlaikus salīdzinoši zemais finansējuma īpatsvars digitālo un klimata inovāciju jomā norāda uz neizmantotu potenciālu, īpaši augstākas tehnoloģiskās gatavības inovāciju komercializācijā.

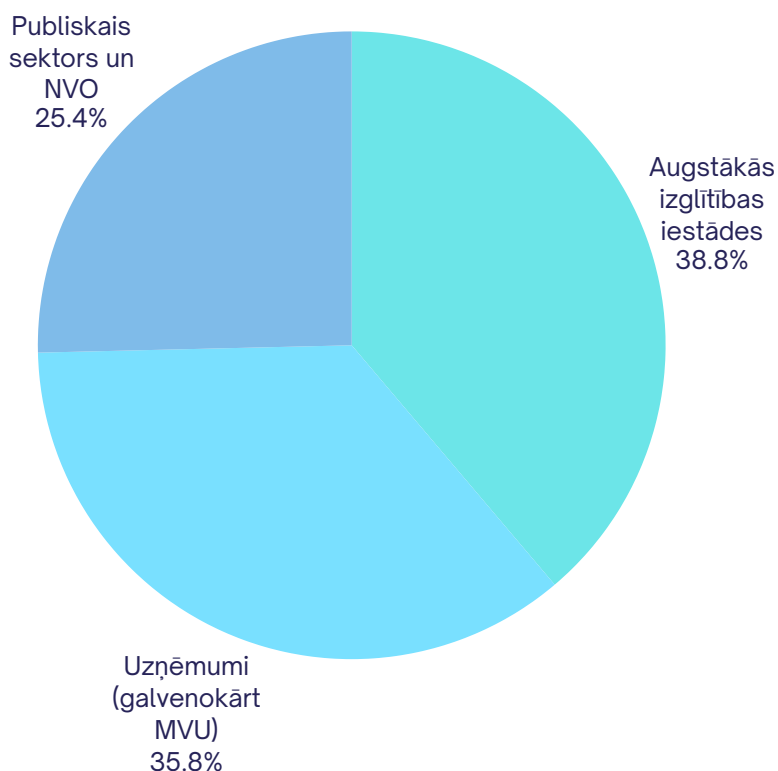
EIT finansējuma sadalījums Latvijā pa Zināšanu un inovāciju kopienām (2021–2025)

Finansējums pēc organizāciju tipa

Latvijas dalībnieku profils EIT programmās “Apvārsnis Eiropa” periodā ir salīdzinoši līdzsvarots. Augstākās izglītības iestādes ir piesaistījušas aptuveni 1,30 miljonus EUR (39 %) no kopējā EIT finansējuma Latvijā. Uzņēmumi, galvenokārt mazie un vidējie uzņēmumi, ir piesaistījuši 1,20 miljonus EUR (36 %), savukārt publiskais sektors un nevalstiskās organizācijas – 0,85 miljonus EUR (25 %).

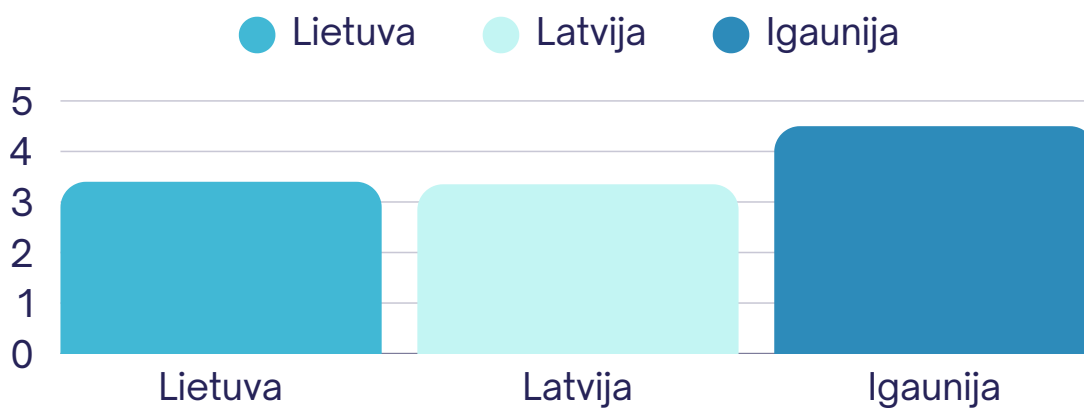
EIT finansējuma sadalījums Latvijā
pēc organizāciju tipa (2021–2025)

Šāds sadalījums ir pozitīvs signāls mērenas inovācijas valstij, jo tas liecina ne tikai par akadēmiskās vides dominanci, bet arī par pieaugošu uzņēmējdarbības sektora iesaisti. Tomēr, lai palielinātu EIT ekonomisko ietekmi, nākotnē nepieciešams lielāks uzsvars uz uzņēmumu dalību inovāciju komercializācijas projektos.

Latvijas pozīcija Baltijas kontekstā

Baltijas valstu salīdzinājums rāda, ka Latvija 2024. gadā ar 3,35 miljoniem EUR EIT finansējuma atrodas līdzīgā pozīcijā kā Lietuva (3,4 miljoni EUR), bet atpaliek no Igaunijas, kur EIT finansējums sasniedzis aptuveni 4,5 miljonus EUR.

Šis salīdzinājums norāda, ka Latvijas galvenais izaicinājums nav tikai finansējuma apjoms, bet arī inovāciju atdeve un komercializācijas efektivitāte. Tas uzsvēr nepieciešamību mērķtiecīgāk izmantot EIT instrumentus augstas gatavības inovāciju atbalstam un starptautiskai mērogošanai.

GALVENIE REZULTĀTI UN IETEKME (KPI)

Viens no būtiskākajiem EIT pievienotās vērtības rādītājiem ir sasniegtie kvantitatīvie rezultāti, kas atspoguļo EIT atbalsta ietekmi uz uzņēmējdarbību, inovāciju komercializāciju un cilvēkkapitāla attīstību. Šajā nodaļā analizēti galvenie EIT rezultātu rādītāji (Key Performance Indicators – KPI), kas attiecināmi uz Latvijas dalību “Apvārsnis Eiropa” periodā no 2021. līdz 2025. gadam.

Metodoloģiska piezīme

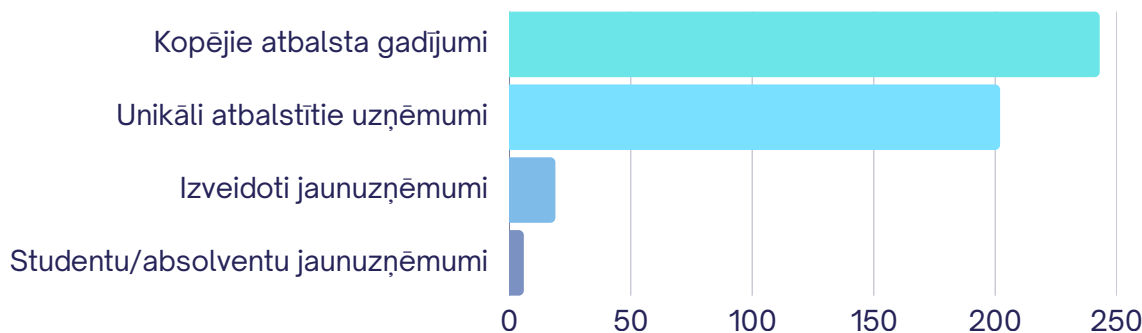
Lai nodrošinātu salīdzināmību starp valstīm ar atšķirīgu EIT finansējuma apjomu, nodaļā līdztekus absolūtajiem rādītājiem izmantoti arī normalizēti indikatori (uz 1 milj. EUR EIT finansējuma). Šī pieeja ļauj novērtēt ne tikai dalības apjomu, bet arī EIT atbalsta efektivitāti Latvijas kontekstā.

GALVENIE REZULTĀTI UN IETEKME (KPI)

Jaunuzņēmumu izveide un atbalsts

Balstoties uz EIT rezultātu (KPI) datiem, 2017–2024 periodā EIT atbalsta instrumentu ietvaros Latvijā kopumā fiksēti 243 jaunuzņēmumu un scale-up atbalsta gadījumi, kas atbilst 202 unikāliem atbalstītiem uzņēmumiem. No tiem 23 unikāli jaunuzņēmumi atbalstīti EIT RawMaterials programmās (2019–2024). Papildus 2021–2024 periodā Latvijā izveidoti 19 jaunuzņēmumi un 6 jaunuzņēmumi EIT izglītības programmu (studentu/absolventu) rezultātā. EIT RawMaterials ietvaros radīts 1 jaunuzņēmums inovācijas projekta rezultātā un 1 jaunuzņēmums studentu aktivitāšu ietvaros.

Tomēr, lai novērtētu atbalsta intensitāti un salīdzinātu Latvijas sniegumu ar līdzīgām inovāciju ekosistēmām, būtiski ir aplūkot normalizētu rādītāju — jaunuzņēmumu skaitu uz 1 milj. EUR EIT finansējuma. Salīdzinājums ar EIT RIS valstu vidējo līmeni rāda, ka Latvijā jaunuzņēmumu atbalsta intensitāte ir zemāka nekā EIT RIS vidēji, kas norāda uz nepieciešamību turpmāk stiprināt instrumentus uzņēmumu mērogošanai un “pārejai uz nākamo stadiju” (scale-up readiness).

GALVENIE REZULTĀTI UN IETEKME (KPI)

Inovācijas, kas nonākušas tirgū

Viens no būtiskākajiem EIT darbības efektivitātes indikatoriem ir inovāciju skaits, kas nonākušas tirgū. “Apvārsnis Eiropa” periodā Latvijā EIT atbalsta rezultātā tirgū nonākušas 22 inovācijas (jauni produkti, pakalpojumi vai tehnoloģiskie risinājumi).

Salīdzinājums (uz 1 milj. EUR EIT finansējuma) rāda, ka inovāciju nonākšanas tirgū intensitāte Latvijā ir zemāka par EIT RIS vidējo līmeni. Tas liecina, ka, lai arī EIT atbalsts rada rezultātus, turpmāk ir īpaši svarīgi stiprināt atbalstu inovāciju komercializācijai augstākos tehnoloģiskās gatavības līmeņos (TRL 6–9) un veidot ciešāku sasaisti ar nacionālajiem instrumentiem (piemēram, testēšanas infrastruktūrām, pilotēšanas programmām, eksporta un investīciju atbalstu).

Investīciju piesaiste un efektivitāte

EIT atbalstītie uzņēmumi Latvijā 2021–2024 periodā ir piesaistījuši kopumā 3 540 705 EUR investīcijās no publiskajiem un privātajiem avotiem. Savukārt 2017–2024 periodā kopējais piesaistīto investīciju apjoms sasniedz 7 551 266 EUR.

Tāpēc būtisks ir investīciju piesaistes efektivitātes rādītājs (leverage) — piesaistītās investīcijas attiecībā pret saņemto EIT finansējumu. Latvijā šis rādītājs liecina, ka EIT finansējums darbojas kā katalizators papildu finansējuma piesaistei, tomēr salīdzinājumā ar EIT RIS vidējo līmeni investīciju multiplikators ir zemāks. Tas uzsvēr nepieciešamību turpmāk koncentrēties uz uzņēmumu investīciju gatavību, starptautisko investoru sasniedzamību, kā arī mērķētām “growth” un “scale-up” programmām.

Izglītības un apmācību dalībnieki (cilvēkkapitāls)

Cilvēkkapitāla attīstība ir viens no EIT pamatmērķiem. Balstoties uz EIT rezultātu datiem, 2021–2024 periodā EIT izglītības un apmācību aktivitātēs Latvijā kopumā fiksēti 3 331 dalībnieki (ietverot gan EIT marķētās izglītības (labelled) studentus/absolventus, gan dalībniekus ne-marķētajās (non-labelled) izglītības aktivitātēs).

Salīdzinājums ar EIT RIS valstu vidējo līmeni (normalizēti uz 1 milj. EUR EIT finansējuma) rāda, ka Latvijā izglītības aktivitāšu intensitāte ir tuvu, taču zem RIS vidējā. Tas nozīmē, ka Latvijai ir stabils pamats cilvēkkapitāla dimensijā, taču ir potenciāls palielināt programmu mērogu un mērķētību, īpaši sasaistot apmācības ar komercializācijas instrumentiem, pilotprojektiem un uzņēmumu izaugsmes vajadzībām.

KPI interpretācija un secinājumi inovāciju ekosistēmai

Kopumā EIT atbalsts Latvijā “Apvārsnis Eiropa” periodā ir devis taustāmus rezultātus uzņēmējdarbības, inovāciju un izglītības jomās.

Vienlaikus analīze norāda uz strukturālām atšķirībām, īpaši attiecībā uz:

- inovāciju nonākšanas tirgū intensitāti;
- investīciju piesaistes efektivitāti;
- uzņēmumu mērogošanas kapacitāti.

Šie secinājumi norāda uz nepieciešamību nākamajā periodā:

- mērķtiecīgāk izmantot EIT instrumentus augstas gatavības inovācijām (TRL 6–9);
- stiprināt sasaisti starp EIT programmām un nacionālajiem finansējuma instrumentiem;
- veicināt uzņēmumu spēju piesaistīt starptautiskas investīcijas un mērogoties ārpus Latvijas tirgus.

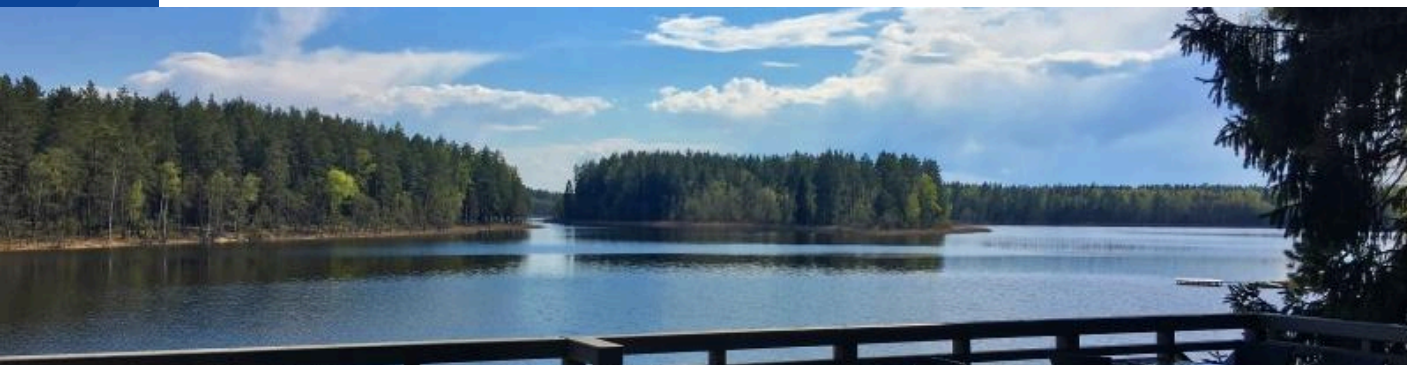
BALTIJAS UN REĢIONĀLAIS SALĪDZINĀJUMS

Latvijas snieguma izvērtēšana Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta (EIT) ietvaros nav pilnīga bez salīdzinājuma ar reģionālajiem partneriem. Baltijas valstu – Latvijas, Igaunijas un Lietuvas – salīdzinājums sniedz būtisku kontekstu Latvijas dalības rezultātu interpretācijai, jo šīs valstis darbojas līdzīgos ekonomiskajos, demogrāfiskajos un institucionālajos apstākļos, vienlaikus demonstrējot atšķirīgus inovāciju politikas rezultātus.

Finansējuma struktūras salīdzinājums

Igaunijā EIT finansējums lielākā mērā koncentrējas inovāciju komercializācijas un uzņēmējdarbības atbalsta aktivitātēs, savukārt Latvijā un Lietuvā joprojām dominē izglītības un kapacitātes stiprināšanas pasākumi. Šī strukturālā atšķirība daļēji izskaidro Igaunijas augstāko inovāciju atdevi uz vienu finansējuma eiro.

Latvijā EIT finansējuma sadalījums pa atbalsta virzieniem liecina par spēcīgu cilvēkkapitāla attīstības komponenti, taču arī par salīdzinoši zemāku inovāciju nonākšanas tirgū intensitāti.

Jaunuzņēmumu un inovāciju rezultātu salīdzinājums

Analizējot EIT atbalstīto jaunuzņēmumu un tirgū laisto inovāciju skaitu, redzams, ka Igaunija demonstrē augstāku rezultātu attiecību pret finansējuma apjomu. Tas nozīmē, ka uz katru piesaistīto EIT finansējuma miljonu Igaunijā tiek radīts vairāk jaunuzņēmumu un komercializētu inovāciju nekā Latvijā vai Lietuvā.

Latvijā 2017–2024 periodā atbalstīti 202 unikāli jaunuzņēmumi un scale-up (kopā 243 atbalsta gadījumi), bet 2021–2024 periodā tirgū laistas 22 inovācijas. Šie rādītāji ir salīdzināmi reģionālā kontekstā, taču atpaliek no Igaunijas rezultātiem relatīvajā izteiksmē.

Cilvēkkapitāls un izglītības aktivitātes

Latvija izceļas ar salīdzinoši augstu dalībnieku skaitu EIT izglītības un apmācību programmās.

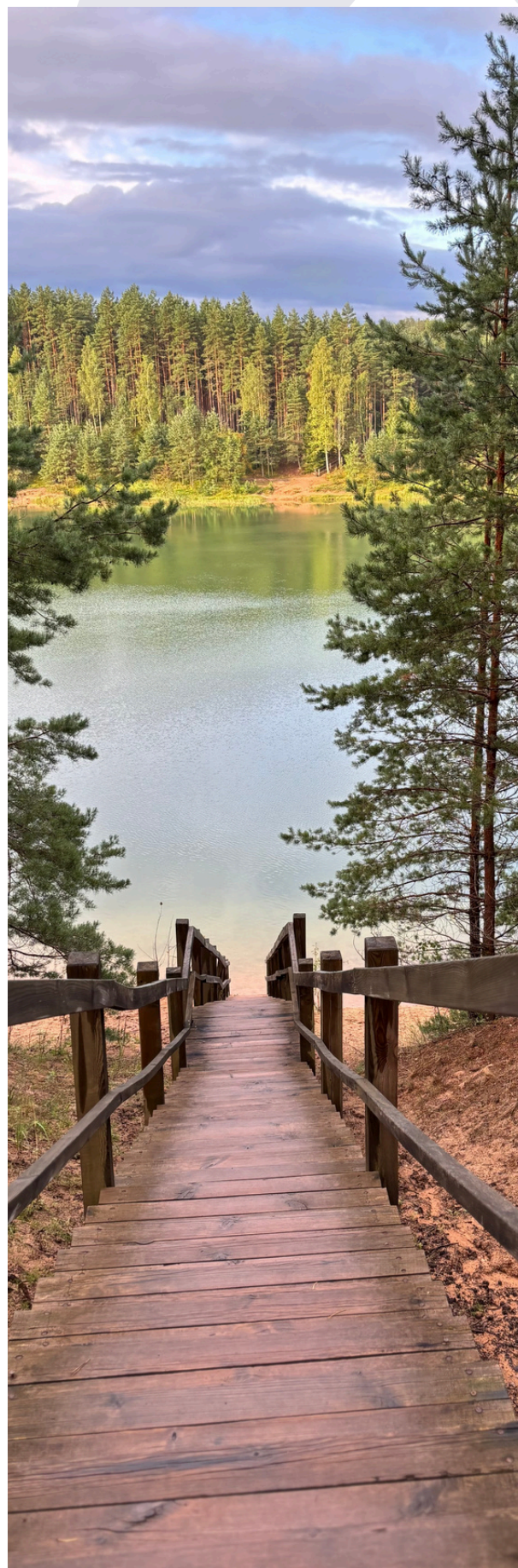
3 313 dalībnieki “Apvārsnis Eiropa” periodā liecina par EIT izglītības instrumentu plašu izmantošanu un augstu pieprasījumu. EIT RawMaterials ne-EIT marķētajās izglītības aktivitātēs šajā periodā piedalījušies 11 dalībnieki.

Salīdzinājumā ar Igauniju un Lietuvu, Latvijā EIT izglītības aktivitāšu intensitāte uz iedzīvotāju skaitu ir augsta, kas norāda uz spēcīgu pamatu ilgtermiņa inovāciju kapacitātes veidošanai. Tomēr šī priekšrocība vēl pilnībā nepārvēršas tirgū laistās inovācijās, kas uzsver nepieciešamību stiprināt saikni starp izglītību un uzņēmējdarbību.

Ko Latvija var mācīties no reģionālās pieredzes

Baltijas salīdzinājums ļauj identificēt vairākas mācības Latvijas turpmākajai dalībai EIT aktivitātēs. **Pirmkārt**, inovāciju atdeves palielināšanai nepieciešams mērķtiecīgāk novirzīt EIT finansējumu uz augstākas gatavības projektiem un uzņēmumu mērogošanu. **Otrkārt**, nepieciešams stiprināt koordināciju starp EIT instrumentiem un nacionālajām atbalsta programmām, lai nodrošinātu pēctecību no idejas līdz tirgum.

Visbeidzot, Latvijas salīdzinoši spēcīgais sniegums izglītības jomā rada labu pamatu ilgtermiņa attīstībai, taču, lai sasniegtu līdzīgu inovāciju atdevi kā reģiona līderiem, šis cilvēkkapitāls jāintegrē uzņēmējdarbībā un inovāciju komercializācijā daudz mērķtiecīgāk.

LATVIJAS VEIKSMES STĀSTI

EIT IETVAROS

Latvijas dalības ietekme Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta (EIT) aktivitātēs vislabāk ir novērtējama, analizējot konkrētus piemērus, kuros EIT atbalsts ir veicinājis tehnoloģiju attīstību, uzņēmumu izaugsmi un inovāciju nonākšanu tirgū.

Gadījuma analīze: **Aerones**

Nozare: viedā mobilitāte / enerģētika

EIT kopiena: EIT Urban Mobility

Atbalsta veids: uzņēmējdarbības attīstība, starptautiska sadarbība, inovāciju validācija

Aerones ir viens no starptautiski atpazīstamākajiem Latvijas tehnoloģiju uzņēmumiem, kas izstrādā robotizētus risinājumus vēja turbīnu apkopei un uzturēšanai. Uzņēmuma iesaiste EIT Urban Mobility aktivitātēs ir veicinājusi piekļuvi starptautiskiem sadarbības tīkliem, tirgus validācijai un inovāciju testēšanai Eiropas mērogā.

EIT atbalsts Aerones gadījumā nav bijis izolēts finansējuma instruments, bet gan daļa no plašākas izaugsmes trajektorijas, kas ietver:

- tehnoloģijas pielāgošanu dažādiem tirgiem;
- sadarbību ar industriālajiem partneriem;
- inovācijas mērogošanu ārpus Latvijas.

Šis piemērs ilustrē EIT potenciālu kā katalizatoru uzņēmumu internacionalizācijai, īpaši nozarēs ar augstu tehnoloģisko sarežģītību.

Galvenā mācība: EIT instrumenti ir īpaši efektīvi uzņēmumiem ar skaidru tehnoloģisko piedāvājumu un ambīcijām starptautiskā mērogā.

Gadījuma analīze: **EMPYRIO**

Nozare: digitālās tehnoloģijas / medtech

EIT kopiena: EIT Health

Atbalsta veids: inovāciju attīstība, tirgus validācija, uzņēmējdarbības atbalsts

EMPYRIO ir Latvijas uzņēmums, kas izstrādā digitālus risinājumus veselības aprūpes jomā, fokusējoties uz datu analīzi un klīnisko procesu uzlabošanu.

Dalība EIT Health programmās ir nodrošinājusi uzņēmumam piekļuvi starptautiskai veselības inovāciju ekosistēmai, tostarp slimnīcām, pētniecības institūtiem un industrijas partneriem.

EIT Health ietvaros EMPYRIO ir spējis:

- validēt savu risinājumu dažādos veselības aprūpes kontekstos;
- uzlabot atbilstību regulatīvajām prasībām;
- stiprināt uzņēmējdarbības stratēģiju un tirgus pieeju.

Šis gadījums parāda EIT pievienoto vērtību nozarēs, kur inovāciju ieviešana tirgū ir īpaši sarežģīta regulatīvo un institucionālo prasību dēļ.

Galvenā mācība: EIT kopienu specializācija (piemēram, veselības jomā) sniedz būtisku atbalstu inovācijām ar augstām pieejas barjerām.

Akadēmiskās vides piemērs: universitāšu iesaiste EIT izglītībā

Papildus uzņēmumu gadījumiem būtiska EIT ietekme Latvijā novērojama akadēmiskajā vidē. Latvijas augstākās izglītības iestādes ir aktīvi iesaistījušās EIT izglītības programmās, tostarp maģistra un profesionālās apmācības iniciatīvās.

EIT izglītības instrumenti ir veicinājuši:

- uzņēmējdarbības prasmju integrāciju studiju programmās;
- studentu un pētnieku iesaisti starptautiskos projektos;
- jaunu uzņēmējdarbības iniciatīvu rašanos, balstoties uz pētniecības rezultātiem.

Šāda pieeja pakāpeniski maina akadēmiskās vides kultūru, stiprinot orientāciju uz inovāciju pielietojumu un tirgus vajadzībām.

Galvenā mācība: EIT izglītības programmas rada ilgtermiņa ietekmi, kas pārsniedz atsevišķu projektu rezultātus.

Kopīgās iezīmes un secinājumi no veiksmes stāstiem

Analizētie gadījumi atklāj vairākas kopīgas iezīmes, kas raksturīgas veiksmīgai EIT atbalsta izmantošanai Latvijā:

- skaidra tehnoloģiskā vai inovāciju ideja;
- gatavība sadarboties starptautiskā vidē;
- spēja izmantot EIT piedāvāto nefinansiālo atbalstu (mentoringu, tīklus, validāciju).

Vienlaikus gadījumu analīze norāda, ka EIT vislielāko ietekmi rada tad, ja tas tiek izmantots kā daļa no plašākas attīstības stratēģijas, nevis kā vienreizējs finansējuma avots.

EIT COMMUNITY HUB LATVIA UN NĀKOTNES VIRZIENI (2025–2028)

EIT Community Hub Latvia ir būtisks institucionāls elements Latvijas dalības stiprināšanai Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta (EIT) aktivitātēs. Tā loma ir nodrošināt strukturētu saikni starp EIT līmeņa iniciatīvām un nacionālo inovāciju ekosistēmu, veicinot informācijas apriti, kapacitātes celšanu un jaunu dalībnieku piesaisti EIT programmām.

JAUNI 2025. GADA EKOSISTĒMAS PIEMĒRI

2025. gadā EIT atbalsts Latvijā tika plaši izmantots kā ekosistēmas attīstības instruments, veicinot sadarbību starp pētniecību, uzņēmējdarbību un publisko sektoru, kā arī stiprinot jaunuzņēmumu un inovāciju kapacitāti dažādās nozarēs.

EIT Urban Mobility Hub 2025. gadā īstenoja vairākas nozīmīgas iniciatīvas, tostarp Baltic SUMP un urban logistics dialogus Rīgā, kā arī sniedza Accelerate2Move atbalstu, kas ietvēra jaunu uzņēmumu izveidi un atbalstu publiskā iepirkuma procesos. Papildus tika organizēta Smart Cities Conference ar rekordlielu auditoriju, kā arī Summer School Baltica, kas īstenota sadarbībā ar Tartu Universitāti un Kimitisik.

EIT Health Hub 2025. gadā Rīgā organizēja līdz šim lielāko I-Days hakatonu, kurā piedalījās vairāk nekā 40 dalībnieki nedēļas garumā. Jaunuzņēmuma VitaEase komanda ieguva 2. vietu no 23 komandām EIT Health Eiropas finālā. Papildus tika līdzorganizēta Top Female Founders vasaras skola, kā arī regulārie Morning Health Talks, kas nodrošināja nepārtrauktu veselības tehnoloģiju kopienas iesaisti un zināšanu apmaiņu.

EIT Food Hub aktivitātes ietvēra Challenge Labs, kuru rezultātā tika izveidotas jaunas sadarbības, attīstīti doktorantūras (PhD) ceļi un vairākas komandas turpināja produktu un risinājumu attīstību. Papildus notika vairāki lauksaimniecības un pārtikas nozares apaļā galda pasākumi, kā arī īstenots jaunuzņēmumu atbalsts, kura ietvaros BOREAL CACAO sasniedza pilotstadiju un kļuva par EIT Jumpstarter 2025 finālistu.

EIT RawMaterials Hub 2025. gadā organizēja Innovate360° ekosistēmas samitu, kā arī EPICENTRE LCA Summer School for Professionals, kurā tika apmācīti 32 starptautiski profesionāļi dzīves cikla analīzē (LCA), ilgtspējas novērtēšanā un ilgtspējīga biznesa attīstībā. Papildus tika īstenota PhD skola un mērķtiecīgas kopienas veidošanas aktivitātes.

EIT Culture & Creativity 2025. gadā iezīmēja Latvijas pievienošanos EIT C&C CPD (Continuous Professional Development) portfelim, īstenojot pirmo projektu Latvijā sadarbībā ar SSE Riga (RECE programma).

Papildus tam 2025. gadā tika sasniegti arī konkrēti jaunuzņēmumu rezultāti, tostarp:

- *Boreal Cacao* un *Arkai* saņēma EIT Jumpstarter apbalvojumus Grand Finale pasākumā;
- *Arkai* pievienojās EIT Global Outreach Japan programmai;
- *Printymed* piedalījās EIT Health InnoStars Grand Final 2025;
- *Elogium* saņēma nozares atzinības un balvas.

EIT kopiena Latvijā 2025. gadā bija aktīvi pārstāvēta arī lielākajos nacionālajos un reģionālajos ekosistēmas pasākumos, tostarp TechChill, Deep Tech Atelier, LAMPA un Startup Forum, veicinot saikni starp zinātni, industriju un uzņēmējdarbību.

Šo aktivitāšu ietvaros EIT kopienas pasākumos Latvijā piedalījās 120 dalībnieki, uzstājās 27 runātāji, tika organizētas vairāk nekā 20 mērķtiecīgas matchmaking sesijas, kā arī notika divi tematiskie blakuspasākumi sadarbībā ar EIT Raw Materials un EIT Food. Šo aktivitāšu rezultātā tika noslēgts sadarbības memorands (MoU) starp EIT Health un Biophot nacionālo platformu, stiprinot ilgtermiņa sadarbību veselības tehnoloģiju jomā.

EIT Community Hub Latvia loma un funkcijas

EIT Community Hub Latvia darbojas kā centrālais kontaktpunkts EIT jautājumos Latvijā, apvienojot vairākas galvenās funkcijas:

- informācijas un konsultāciju sniegšanu par EIT iespējām;
- atbalstu jaunu dalībnieku iesaistei EIT kopienās;
- sinerģijas veidošanu ar nacionālajiem un reģionālajiem atbalsta instrumentiem;
- sadarbības veicināšanu starp akadēmisko vidi, uzņēmējdarbību un publisko sektoru.

Šāda koordinējoša struktūra ir īpaši nozīmīga mērenas inovācijas valstīs, kur inovāciju ekosistēma ir sadrumstalota un dalībniekiem bieži trūkst informācijas par starptautiskajām iespējām.

Marija Plotniece

*EIT Latvija Nacionālā
kontaktpunkta eksperte*

Alina Dolmate

*EIT Latvija Kopienes
vadītāja*

Antons Adamovičs

EIT Latvija Kopienes vadītājs

Balstoties uz “Apvārsnis Eiropa” perioda pieredzi un identificētajiem izaicinājumiem, EIT Community Hub Latvia nākamajā plānošanas periodā (2025–2028) fokusējas uz vairākiem stratēģiskiem virzieniem.

Pirmkārt, prioritāte ir dalības paplašināšana un diversifikācija. Tas ietver jaunu uzņēmumu, pētniecības organizāciju un publiskā sektora dalībnieku piesaisti, īpašu uzmanību pievēršot reģioniem ārpus Rīgas.

Otrkārt, būtisks uzsvars tiek likts uz inovāciju komercializāciju un mērogošanu. EIT Community Hub Latvia plāno aktīvāk veicināt dalību EIT instrumentos, kas vērsti uz augstākas tehnoloģiskās gatavības (TRL 6–9) projektiem, kā arī stiprināt sadarbību ar investoriem un industrijas partneriem.

Treškārt, paredzēta cilvēkkapitāla un talantu attīstības turpmāka stiprināšana, integrējot EIT izglītības piedāvājumu Latvijas augstākās izglītības sistēmā un veicinot uzņēmējdarbības prasmju attīstību studentu un pētnieku vidū.

Sinergija ar nacionālajiem un Eiropas instrumentiem

Lai palielinātu EIT ietekmi Latvijā, nākamajā periodā īpaša uzmanība tiks pievērsta sinerģijai ar:

- nacionālajiem inovāciju un uzņēmējdarbības atbalsta instrumentiem;
- ES struktūrfondiem un kohēzijas politikas programmām;
- citiem “Apvārsnis Eiropa” instrumentiem, tostarp EIC.

Šāda pieeja ļauj nodrošināt pēctecību starp dažādiem atbalsta posmiem – no idejas un kapacitātes celšanas līdz inovācijas ieviešanai tirgū un mērogošanai.

Izaicinājumi un riski

Neskatoties uz pozitīvajām attīstības tendencēm, EIT Community Hub Latvia darbība saskaras ar vairākiem izaicinājumiem:

- ierobežotu cilvēkresursu pieejamību;
- nepieciešamību pēc ilgtermiņa institucionālā atbalsta;
- atšķirīgu ekosistēmas dalībnieku brieduma līmeņu izlīdzināšanu.

Šo risku mazināšanai nepieciešama cieša sadarbība starp EIT, nacionālajām institūcijām un ekosistēmas dalībniekiem.

Nākotnes perspektīva

Kopumā EIT Community Hub Latvia ir potenciāls kļūt par centrālu platformu inovāciju ekosistēmas integrācijai Latvijā. Ja tiks nodrošināta konsekventa stratēģijas īstenošana un pietiekams atbalsts, EIT var kļūt par vienu no galvenajiem dzinējspēkiem inovāciju komercializācijā, starptautiskajā sadarbībā un cilvēkkapitāla attīstībā nākamajā desmitgadē.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

Šis ziņojums sniedz visaptverošu pārskatu par Latvijas dalību Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta (EIT) aktivitātēs “Apvārsnis Eiropa” ietvarprogrammas 2021–2025 periodā, vienlaikus analizējot attīstības tendences salīdzinājumā ar iepriekšējo plānošanas periodu (2014–2020). Analīze apliecina, ka EIT ir kļuvis par nozīmīgu inovāciju ekosistēmas instrumentu Latvijā, tomēr tā pilns potenciāls vēl nav pilnībā izmantots.

Galvenie secinājumi

Pirmkārt, Latvijas dalība EIT “Apvārsnis Eiropa” periodā ir būtiski nostiprinājusies. EIT grantu finansējums (Actual EU Contribution) 2024. gadā sasniedza 1 418 036 EUR, un kopumā vērojams stabils pieaugums salīdzinājumā ar 2021–2022 periodu. Palielinātais dalībnieku un rezultātu apjoms, kā arī pieaugošā iesaiste vairākās EIT Zināšanu un inovāciju kopienās liecina par strukturālu progresu un labāku EIT instrumentu integrāciju nacionālajā inovāciju ekosistēmā.

Otrkārt, EIT ieguldījums Latvijā līdz šim ir bijis īpaši spēcīgs cilvēkkapitāla un uzņēmējdarbības kapacitātes stiprināšanā. Augstais dalībnieku skaits izglītības un apmācību aktivitātēs (3 331 dalībnieki 2021–2024 periodā) un uzņēmumu atbalsts (202 unikāli atbalstīti start-up/scale-up 2017–2024 periodā; 243 atbalsta gadījumi) veido stabilu pamatu ilgtermiņa inovāciju attīstībai.

Treškārt, inovāciju komercializācijas un investīciju piesaistes rezultāti, lai arī pozitīvi, joprojām ir zem potenciālā līmeņa. Tirgū laisto inovāciju skaits (22) un piesaistītās investīcijas (3,54 miljoni EUR) norāda uz nepieciešamību mērķtiecīgāk izmantot EIT instrumentus augstākas tehnoloģiskās gatavības posmos.

Ceturtkārt, Baltijas salīdzinājums rāda, ka Latvijas galvenais izaicinājums nav tikai finansējuma apjoms, bet inovāciju atdeve uz vienu finansējuma eiro. Igaunijas piemērs parāda, ka mērķtiecīga orientācija uz komercializāciju un uzņēmumu mērogošanu var būtiski palielināt EIT ietekmi.

Piektkārt, EIT Community Hub Latvia ir izveidojies kā būtisks koordinācijas mehānisms, tomēr tā darbības efektivitāte nākotnē būs tieši atkarīga no institucionālā atbalsta, resursu pieejamības un ciešas sinerģijas ar nacionālajiem politikas instrumentiem.

Ieteikumi politikas veidotājiem

Lai pilnībā izmantotu EIT potenciālu Latvijas inovāciju sistēmā, ieteicams:

- stiprināt EIT integrāciju nacionālajā inovāciju un uzņēmējdarbības politikas ietvarā;
- veidot sinerģiju starp EIT instrumentiem un ES struktūrfondiem, EIC un citiem “Apvārsnis Eiropa” atbalsta mehānismiem;
- mērķtiecīgi atbalstīt inovāciju komercializāciju un augstas gatavības (TRL 6–9) projektus;
- nodrošināt ilgtermiņa institucionālu atbalstu EIT Community Hub Latvia darbībai.

Ieteikumi inovāciju ekosistēmas dalībniekiem

Akadēmiskajām institūcijām, uzņēmumiem un citiem ekosistēmas dalībniekiem ieteicams:

- aktīvāk izmantot EIT piedāvātās iespējas ne tikai finansējuma, bet arī mentoringa, tīklu un tirgus validācijas jomā;
- integrēt EIT programmas kā daļu no ilgtermiņa attīstības stratēģijas, nevis kā vienreizēju projektu finansējumu;
- veicināt ciešāku sadarbību starp akadēmisko vidi un uzņēmējdarbību, īpaši inovāciju komercializācijas posmā;
- stiprināt starptautisko dimensiju, izmantojot EIT kopienu tīklus uzņēmumu mērogošanai.

Ieteikumi EIT un EIT Community Hub Latvia

EIT un EIT Community Hub Latvia turpmākajās aktivitātēs ieteicams:

- turpināt paplašināt dalībnieku loku, īpašu uzmanību pievēršot reģioniem ārpus galvaspilsētas;
- stiprināt atbalstu uzņēmumiem augstākas tehnoloģiskās gatavības posmos;
- uzlabot datu pieejamību un rezultātu monitoringu, lai labāk atspoguļotu EIT ietekmi nacionālā līmenī;
- veicināt labās prakses apmaiņu starp Baltijas un citām līdzīga inovāciju līmeņa valstīm.

Ieteikumi EIT un EIT Community Hub Latvia

Kopumā EIT ir kļuvis par būtisku Latvijas inovāciju ekosistēmas elementu, kas nodrošina piekļuvi starptautiskai sadarbībai, zināšanām un tirgiem. Lai EIT sniegtā pievienotā vērtība pilnībā materializētos ilgtermiņa ekonomiskajā un sabiedriskajā ietekmē, nepieciešama mērķtiecīga, koordinēta un stratēģiska pieeja visos līmeņos – no politikas veidošanas līdz praktiskai ieviešanai.

SAZINĒS AR MUMS

EIT DALĪBAS PĀRSKATS

www.lzp.gov.lv

Smilšu iela 8, Rīga, LV-1050

PALDIES

Ziņojums tapis projekta Nr. 1.1.1.5/1/24/I/001
"Atbalsts Latvijas dalībai starptautiskās
pētniecības un inovācijas programmās" ietvaros

